

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Кафедра охорони праці та безпеки життєдіяльності

03-10-119М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проходження переддипломної практики
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Охорона праці»
спеціальності 263 «Цивільна безпека»
всіх форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІ будівництва та
архітектури
Протокол № 5 від 19.03.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до проходження переддипломної практики для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Охорона праці» спеціальності 263 «Цивільна безпека» всіх форм навчання. [Електронне видання] / Гнеушев В. О. – Рівне : НУВГП, 2024. – 16 с.

Укладач: Гнеушев В. О., к.т.н., доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Відповідальний за випуск: Кухнюк О. М., к.т.н., доцент, в.о. завідувача кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Керівник групи забезпечення спеціальності 263 «Цивільна безпека» Шаталов О. С.

© В. О. Гнеушев, 2024
© НУВГП, 2024

ВСТУП

Переддипломна практика є специфічним освітнім компонентом освітньої програми, **метою** якого, окрім набуття програмних компетенцій і результатів навчання, є збір інформації про стан охорони праці на об'єкті практики (підприємство, організація, установа), і попереднє опрацювання пропозицій щодо поліпшення цього стану.

В структурно-логічній схемі освітньої програми (ОП) освітній компонент «Переддипломна практика» знаходиться у заключній частині схеми, безпосередньо перед освітніми компонентами «Атестаційний екзамен» та «Кваліфікаційна бакалаврська робота». Саме інформація, отримана здобувачем освіти при проходженні переддипломної практики, покладається в основу виконання кваліфікаційної (бакалаврської) роботи, передбаченої освітньою програмою [1].

Для досягнення вказаної мети необхідно виконати **завдання** з дослідження умов праці, технологічних процесів, що застосовуються, ідентифікації головних ризиків і загроз, їх аналіз і обґрунтування можливих заходів та засобів покращання умов і безпеки праці.

Приналежність освітнього компонента до завершального етапу підготовки фахівця зумовлює значну кількість компетентностей, які, відповідно до ОП, мають бути використані і набуті чи удосконалені здобувачем освіти в процесі проходження переддипломної практики, а саме:

Загальні компетентності:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-7. Навички міжособистісної взаємодії

ЗК-8. Здатність працювати як в команді, так і автономно.

ЗК-10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Професійні компетентності:

ПК-2. Здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій.

ПК-3. Здатність до застосовування тенденцій розвитку техніки і технології захисту людини, матеріальних цінностей і докільля від небезпек техногенного і природного характеру та обґрунтованого вибору засобів та систем захисту людини і докільля від небезпек.

ПК-4. Здатність оперувати фізичними та хімічними термінами, розуміти сутність математичних, фізичних та хімічних понять та законів, які необхідні для здійснення професійної діяльності.

ПК-5. Здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці.

ПК-6. Здатність до оцінювання ризиків виникнення та впливу надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання та ризиків у сфері безпеки праці.

ПК-7. Здатність обґрунтовано обирати та застосовувати методи визначення та контролю фактичних рівнів негативного впливу уражальних чинників джерел надзвичайних ситуацій на людину і докільля.

ПК-8. Здатність до аналізу й оцінювання потенційної небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.

ПК-9. Здатність до розуміння механізму процесів горіння і вибуху, обставин, дій та процесів, що спричиняють виникнення надзвичайної ситуації.

ПК-10. Здатність обґрунтовувати та розробляти заходи, спрямовані на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захист населення і територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення безпечної праці та запобігання виникненню нещасних випадків і професійних захворювань.

ПК-11. Здатність прогнозувати і оцінювати обстановку в зоні надзвичайної ситуації (аварії) та тактичні можливості підрозділів, що залучаються до ліквідування надзвичайної ситуації (аварії).

ПК-12. Здатність до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у разі їх виникнення.

ПК-13. Здатність організувати радіаційний, хімічний та біологічний захист населення, інженерне забезпечення процесу виконання аварійно-рятувальних робіт.

ПК-14. Здатність до використання основних методів та засобів управління, зв'язку та оповіщення під час загрози або виникнення надзвичайних ситуацій.

ПК-15. Готовність до застосування та експлуатації технічних систем захисту, засобів індивідуального та колективного захисту людини від негативного впливу небезпечних чинників надзвичайної ситуації, дії небезпечних і шкідливих виробничих чинників.

ПК-16. Здатність до організації безпечної експлуатації техніки, устаткування, спорядження у сфері професійної діяльності, створення безпечних і здорових умов праці.

ПК-17. Здатність організувати та проводити навчання працівників підприємств, установ та організацій і населення до дій в умовах надзвичайних ситуацій.

ПК-18. Здатність надавати домедичну допомогу постраждалим особам.

ПК-19. Здатність до читання та виконання ескізів та креслень, застосування комп'ютерної графіки в сфері професійної діяльності.

Професійні компетентності спеціалізації:

ПКс-20. Здатність до участі у проведенні сертифікації виробів, машин, матеріалів, устаткування на відповідність вимогам безпеки, організації щодо експлуатації техніки, устаткування, спорядження та засобів автоматики у сфері професійної діяльності.

ПКс-21. Здатність до використання знань з технічної механіки, матеріалознавства та технології матеріалів, комп'ютерної графіки і креслення, механіки рідини та газів, інженерної геодезії, геології та гідрогеології у професійній діяльності.

ПКс-22. Здатність до розуміння, організації і аналізу діяльності системи управління охороною праці на суб'єктах господарської діяльності.

ПКс-23. Здатність під час участі у проведенні експертизи виявляти порушення, які створюють загрозу життю і здоров'ю працівників або можуть призвести до аварії.

ПКс-24. Здатність аналізувати відповідність інженерно-технічних рішень в будівлях та спорудах нормативним вимогам з охорони праці, виробничої санітарії, протипожежного стану та охорони навколишнього середовища.

ПКс-25. Уміння обґрунтовувати заходи щодо безпечного технічного обслуговування і ремонту для забезпечення належного технічного стану і безпечної експлуатації будинків і споруд, систем і мереж, машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва.

ПКс-26. Здатність здійснення контролю за додержанням у підрозділах підприємства законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці, враховуючи особливості пожежної та техногенної небезпеки об'єкта, виробничих процесів, вимоги чинних нормативних документів в умовах виробництва.

ПКс-27. Уміти вивчати та аналізувати на основі діючих методів випадки виробничого травматизму, професійних і виробничо-обумовлених захворювань.

Програмні результати навчання:

РН-4. Застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності.

РН-6. Пояснювати процеси впливу шкідливих і небезпечних чинників, що виникають у разі небезпечної події; застосовувати теорії захисту населення, території та навколишнього природного середовища від уражальних чинників джерел

надзвичайних ситуацій, необхідні для здійснення професійної діяльності знання математичних та природничих наук.

РН-10. Розробляти та використовувати технічну документацію, зокрема з використанням сучасних інформаційних технологій.

РН-12. Визначати технічний стан зовнішніх та внутрішніх інженерних мереж та споруд для оцінювання відповідності його вимогам цивільного захисту та техногенної безпеки.

РН-14. Ідентифікувати небезпеки та можливі їх джерела, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх наслідки.

РН-17. Оцінювати технічні показники та визначати стан аварійно-рятувальної техніки, засобів зв'язку, устаткування та обладнання.

РН-25. Організовувати та проводити навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, заняття з особовим складом підрозділу; доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності.

Звичайно, набуття зазначених компетентностей і досягнення вказаних результатів навчання значною мірою залежить від об'єкта практики і попередньо визначеної тематики виконання кваліфікаційної роботи, але ознайомлення із програмними компетенціями і результатами навчання є безумовно корисним для цілеспрямованої орієнтації студента щодо його діяльності на об'єкті практики.

1. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Організаційне та навчально-методичне керівництво переддипломною практикою здійснює кафедра охорони праці та безпеки життєдіяльності в особі керівника практики від кафедри.

Керівник практики від кафедри здійснює:

- загальне методичне керівництво практикою, вирішення організаційних питань стосовно вибору об'єкта практики;
- оперативне навчально-методичне керівництво проходженням практики, контроль прибуття і вибуття студента з бази практики, змісту виконаних робіт;
- оцінку якості підсумкових звітів з практики (спільно з керівником кваліфікаційної роботи).

Наприкінці восьмого семестру студентів розподіляють по базах практики на підставі договорів на проходження практики, укладених з урахуванням відповідності профілю підприємств тематиці кваліфікаційних робіт, наявності добре організованої служби охорони праці, застосування сучасних виробничих технологій тощо.

Направленню на практику передуює видача студенту попереднього варіанту теми кваліфікаційної роботи, яка згодом уточнюється керівником практики і керівником кваліфікаційної роботи після прибуття студента на базу практики. Також керівником практики від кафедри проводиться детальний інструктаж студентів щодо питань безпеки при діставанні на базу практики і перебування там, про мету і завдання практики, порядок її проходження, оформлення щоденника і звіту тощо.

Під час інструктажу студент отримує направлення на практику, бланк повідомлення про прибуття на місце проходження практики (яке в триденний термін після прибуття заповнюється у відділі кадрів базового підприємства і надсилається керівнику практики), щоденник практики і орієнтовний план звіту про проходження практики, а також індивідуальне завдання, максимально наближене до майбутньої теми кваліфікаційної роботи.

Студенти зобов'язані прибути на базу практики своєчасно. При направленні декількох студентів на одне базове підприємство вони повинні прибути разом і одночасно пройти процедуру отримання інструктажів та офіційного оформлення як практиканти, стажисти чи працівники.

Відповідно до договору, що укладається між університетом і підприємством про проходження переддипломної практики, Керівником практики від підприємства призначається один з висококваліфікованих фахівців, що має вищу освіту за профілем підготовки студентів, і на якого наказом по підприємству покладається відповідальність за організацію і проходження практики.

У його обов'язки входять:

- організація і проведення практики згідно з даними методичними вказівками;
- забезпечення якісного проведення з практикантами необхідних інструктажів з безпеки (інструктажі з охорони праці, пожежної безпеки і, при необхідності, інших) з реєстрацією інструктажів у відповідних журналах;
- підбір досвідчених фахівців підприємства для безпосереднього керівництва практикою чи консультування студентів-практикантів;
- забезпечення студентів під час проходження практики (при необхідності) засобами індивідуального захисту за нормами, встановленими для працівників даного підприємства;
- надання студентам-практикантам можливості користуватися наявною на підприємстві літературою, технічною та іншою документацією;
- здійснення контролю за дотриманням студентами виробничої дисципліни і повідомлення університету про випадки порушення студентами правил внутрішнього розпорядку підприємства;
- надання студентам допомоги в підборі матеріалів для написання випускної кваліфікаційної роботи;
- перевірка звітів студентів-практикантів та їх оцінка;

- складання характеристики про виробничу діяльність студента під час практики (характеристика записується в щоденник студента, підписується із зазначенням посади та засвідчується печаткою).

Після проходження виробничої практики студент допускається до заліку. При складанні заліку на кафедрі необхідно представити заповнений і підписаний та завірений печаткою підприємства щоденник практики, письмовий звіт про практику, підписаний її керівником і завірений печаткою. Керівник кваліфікаційної роботи також оцінює ту частину звіту, яка стосується виконання індивідуального завдання за темою кваліфікаційної роботи, і підсумковою є інтегральна оцінка, що виставляється з урахуванням оцінки керівника практики від підприємства, від кафедри і керівника кваліфікаційної роботи.

2. ЗМІСТ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Тривалість виробничої практики становить 2 тижні (90 год.), впродовж яких завданням на практику студенту пропонується виконання наступної роботи:

- представитись працівникам адміністрації підприємства і служби охорони праці (при цьому наказом по підприємству має бути призначений керівник, відповідальний за практику конкретного студента);

- ознайомитися з правилами внутрішнього розпорядку на підприємстві, з матеріалами контролю умов праці на робочих місцях, пройти інструктажі з охорони праці та пожежної безпеки з документуванням їх в установленому порядку;

- розглянути і описати технологічну схему підприємства та технологічні схеми окремих виробничих підрозділів підприємства, систему контролю охорони і умов праці;

- вивчити структуру системи управління охороною праці підприємства;

-ознайомитися з наявними на підприємстві документами з розслідування нещасних випадків, пожеж, інцидентів (аварій);

-ознайомитися з досвідом організації на підприємстві-об'єкті практики обов'язкових медичних оглядів (обстежень) працівників;

- брати участь в проведенні заходів з контролю стану та умов праці на підприємстві;

- ознайомитися з технологічними процесами на підприємстві, визначити основний і описати його, а також описати виробниче обладнання і технічні засоби підвищення безпеки його роботи;

- ознайомитися з матеріалами і сировиною, які застосовуються в технологічному процесі, та продукцією, що одержується на їх основі і коротко описати їх з позицій гігієни та безпеки праці;

- ознайомитися з порядком забезпечення працівників засобами індивідуального захисту та догляду за ними;

- ідентифікувати і описати небезпечні та шкідливі виробничі фактори, притаманні технологічним процесам, устаткуванню, сировині, інструментам, що використовуються, і підприємству в цілому;

- вивчити досвід роботи підприємства з прогнозування та складання карт виробничих ризиків;

По можливості, брати участь:

- в роботі комісії зі спеціальної оцінки умов праці на робочих місцях;

- в роботі комісії з перевірки у працівників знань вимог охорони праці;

- в роботі пожежно-технічної комісії підприємства;

- в роботі комісії з перевірки у працівників знань з електробезпеки;

- у плануванні робіт з охорони праці на підприємстві;

- в розробці заходів санітарного виробничого контролю і в його проведенні;

- в роботі по розробці заходів щодо забезпечення безпеки працюючих;

- в роботі служби охорони праці;

- в розробці локальних нормативних актів підприємства з охорони праці; брати участь у розслідуванні нещасних випадків

та інцидентів (аварій), що відбулися на підприємстві (при їх наявності);

-для однієї з професій підприємства з небезпечними та (або) шкідливими умовами праці описати діючу на підприємстві схему допуску працівника до самостійної роботи.

При виконанні вимог програми виробничої практики студент-практикант повинен дотримуватися встановлених на базовому підприємстві заходів безпеки, виявляти розумну ініціативу і творчість, враховувати зміст індивідуального завдання на практику, збирати матеріали для написання випускової кваліфікаційної роботи.

Орієнтовний календарний графік проходження практики наведено в табл. 2.1:

Таблиця 2.1.

Орієнтовний план-графік проходження практики

№ з/п	Робота, що виконується	Кількість днів
1.	Організаційно-інструктивні збори на кафедрі. Отримання робочої програми та індивідуального завдання	1
2.	Ознайомлення з організацією (підприємством), правилами внутрішнього трудового розпорядку, проходження інструктажу з охорони праці	1
3.	Робота студентів-практикантів в цехах, відділах, лабораторіях, кабінетах тощо	4
4.	Збір та обробка матеріалів для звіту по практиці	1
5.	Збір та обробка матеріалів для кваліфікаційної роботи	2
6.	Оформлення звіту з практики та підготовка студентів до його захисту	2
7.	Перевірка звіту і щоденника практики керівником практики від виробництва.	1
Всього:		12

3. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Письмовий звіт про переддипломну практику повинен мати чітку, логічно послідовну структуру, переконливі аргументи, обґрунтовані рекомендації та висновки.

Структура звіту:

- титульний аркуш (додаток А);
- зміст, який містить назви усіх розділів і підрозділів звіту із зазначенням сторінок;
- основна частина;
- індивідуальне завдання;
- висновки та пропозиції;
- список використаної літератури;
- додатки.

Звіт має бути оформлений на аркушах стандартного формату А4 з наскрізною нумерацією. На першій сторінці номер не ставиться. Поля: верхнє, нижнє та лїве – 20 мм, правє – 10 мм. Загальний обсяг звіту має становити 15-30 с. друкованого тексту.

При написанні і друкуванні звіту бажано керуватися вимогами ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання». (URL:https://science.kname.edu.ua/images/dok/derzhstandart_3008_2015.pdf) [2].

4. ЗАХИСТ ЗВІТУ З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ ТА ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

За підсумками переддипломної практики здобувач освіти отримує диференційований залік. Максимальна сума балів становить 100. З них 50 балів отримується за повне виконання завдань, викладених в розділі «Структура та зміст освітнього компонента» (оцінку дають керівник практики від кафедри і керівник кваліфікаційної бакалаврської роботи), ще 20 балів – це максимальна оцінка за позитивний відгук керівника практики від підприємства і 30 балів – це оцінка підсумкового контролю – захисту звіту з практики в університеті в присутності керівника

практики від кафедри і керівника кваліфікаційної роботи (або, принаймні, з урахуванням його оцінки достатності і якості зібраної студентом інформації для виконання кваліфікаційної роботи).

Мінімальна сума балів, що дозволяє студенту бути атестованим з даного освітнього компонента, становить 60 балів.

Розподіл балів, що присвоюється студенту

Виконання завдань на базі практики	Позитивний відгук керівника від бази практики	Оцінювання та захист звіту	Разом
50	20	30	100

Рекомендована література

1. Освітньо-професійна програма «Охорона праці» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» галузі знань 26 «Цивільна безпека», кваліфікація: інспектор з охорони праці. Рівне : НУВГП, 2019. 27 с. URL : <https://ep3.nuwm.edu.ua/19939/>.

2. ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання». URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/derzhstandart_3008_2015.pdf).

3. Закон України про охорону праці. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

4. Правові основи працеворонної політики та охорони праці: навч. посіб. / за ред. Б.М. Коржика. URL: <https://cutt.ly/wgoUFMN>

5. Охорона праці (питання та відповіді): довідник. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/28-ohorona-prats-moskalova-vm.html>.

6. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України. URL: <https://cutt.ly/d1fHhE4>

7. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки

й гігієни праці працівників». URL :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b23#Text

8. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієни праці». URL :

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_050#Text

9. Узгодження українського законодавства з європейською нормативно-правовою базою з безпеки і гігієни праці: ключові питання. URL: <https://cutt.ly/ZFVShiJ>

Інформаційні ресурси

10. Виробничо-практичний журнал «Промислова безпека».
URL: <http://prombezpeka.com/>

11. Виробничо-практичний журнал «Охорона праці і пожежна безпека». URL: <http://oppb.com.ua/journal/zmist-zhurnalu-ohorona-praci-i-pozhezhna-bezpeka-no-5-2020> ; <http://oppb.com.ua/articles>

12. Науково-виробничий журнал «Охорона праці». URL:
<http://ohoronapraci.kiev.ua/#>

13. Практичний журнал з охорони праці «Довідник спеціаліста з охорони праці». URL: <https://esop.m CFR.ua/>

Зразок титульної сторінки звіту

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра охорони праці та безпеки життєдіяльності

ЗВІТ
про виконання програми переддипломної практики

Здобувача вищої освіти

Група _____

Спеціальність _____

Рівень вищої освіти _____

Керівник практики
від випускової кафедри

Керівник практики
від бази практики

Звіт захищений
«__» _____ 202_ р.
Залікова оцінка
з практики _____

Рівне – 202_